

Invasieve exoten: hype of terechte zorg?

De laatste tijd hebben diverse media veel aandacht voor invasieve exoten. Ook tijdens kennisbijeenkomsten komt dit onderwerp veelvuldig ter sprake. Terugkerende thema's zijn de onduidelijkheid rondom wetgeving, de wil om soorten aan te pakken en de beperkte kennis over effectieve methoden. Voor Stadswerk aanleiding om wat meer duidelijkheid te scheppen.

Anleiding voor de vele aandacht voor de invasieve exoten is de EU-verordening die sinds 2015 van kracht is. Volgens deze verordening dienen de EU-lidstaten maatregelen te nemen om aangewezen soorten aan te pakken. Dat gaat in drie stappen:

1. Preventie van nieuwe invasieve exoten
2. Eliminatie van invasieve exoten
3. Beheersen van invasieve exoten en voorkomen van verspreiding

Centraal in de verordening staat de Europese Unielijst van schadelijke invasieve exoten. Voor de soorten op deze lijst gelden verboden op onder meer het houden, kweken, verhandelen en importeren. Ook moeten lidstaten maatregelen nemen als deze soorten in het wild worden waargenomen. De eerste Unielijst met 37 soorten is in 2016 van kracht geworden; een aanvulling met twaalf extra soorten in 2017.

Bij de totstandkoming van de lijst is nauwkeuring onderzoek gedaan naar de natuurschade die soorten

DE EU-LIJST

Op de website van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is een actueel overzicht te vinden van de aangewezen soorten: www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten. Momenteel zijn de soorten waar Nederlandse gemeenten het meest hinder van hebben: nijlgans, reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en waterteunisbloem.

aanrichten. Bovendien is gekozen voor één Europese lijst - er is immer vrij verkeer van goederen binnen Europa. Dat betekent wel dat lang niet alle soorten die erop staan, voor Nederland nu relevant zijn.

De minister is verantwoordelijk voor het nakomen van verplichtingen voor lidstaten. De ge- en verboden op bijvoorbeeld import, bezit en handel gelden voor iedereen. Vanwege de decentralisatie van het natuurbeleid is het de bedoeling dat provincies de verantwoordelijkheid krijgen voor eliminatie- en beheersmaatregelen in de natuur. De afgelopen periode is uitgebreid overleg geweest met de provincies en zij krijgen binnenkort de verantwoordelijkheid voor de uitvoering, in eerste instantie voor de soorten die op de eerste Unielijst staan. Gemeenten en andere

WEBSITES

www.bestrijdingduizendknoop.nl
www.probos.nl
www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten
www.stadswerk.nl

terreinbeheerders hebben momenteel geen harde verplichting als het gaat om deze wet. Het is nu aan de provincies om eliminatie- en beheerplannen op te stellen voor hun gebied en deze samen met de betrokken partijen uit te voeren.

Gemeenten zijn al hard bezig

Uit onze contacten met gemeenten blijkt dat invasieve exoten in de praktijk al veelvuldig worden bestreden. Het verschilt per regio en gemeente welke soorten relevant zijn, maar twee springen er zeker uit als het gaat om aandacht en inzet: de reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop. De eerste staat wel op de Europese lijst, de tweede tot verbazing van velen niet. De Japanse duizendknoop staat niet op de lijst omdat het nog niet voldoende aantoonbaar is gemaakt dat deze soort een hoge mate van natuurschade veroorzaakt, de soort in Europa al wijdverspreid is en het onduidelijk was welke bijdrage opname kon leveren aan het tegengaan van de verspreiding (de voornaamste verspreidingsroute lijkt transport van verontreinigde grond). In de praktijk zien veel ecologen wel degelijk dat de Japanse Duizendknoop schade aan de natuur toebrengt. Het tot nu toe ontbreken van deze soort op de lijst weerhoudt veel gemeenten er niet van om juist deze soort actief te bestrijden. Hij geeft namelijk veel schade aan infrastructuur en is, eenmaal groot geworden, erg lastig te verwijderen. Het is nog wel zoeken naar de meest effectieve methode. Daarom is er een grootschalig project geweest vanuit Probos om diverse bestrijdingsmethoden te testen en te vergelijken (zie kadertekst). Ook de reuzenberenklauw wordt op grote schaal bestreden. Belangrijkste reden hierbij is het gevaar voor mens en dier; deze plant geeft immers flinke brandwonden. Boeiend om te zien is dat juist het inzetten van bepaalde dieren als schapen en varkens effectief kan zijn om de Reuzenberenklauw te beheersen.

Hoe nu verder?

Maatschappelijke druk lijkt een belangrijke rol te spelen in de 'hype' die is ontstaan rond de invasieve exoten. Niet voor niets willen vele vrijwilligers bijdragen aan de signalering en het beheer van invasieve exoten. Ze willen zich inzetten voor het behoud en de bescherming van de natuur. Dat is prijzenswaardig en moet ondersteund worden! Wij zien dat dit ook geldt voor veel gemeenten. Zij zijn immers logischerwijs ook het eerste aanspreekpunt voor bewoners. Met name de gemeentelijke ecologen doen wat ze kunnen om het onderwerp op de agenda te krijgen en, waar nodig, extra budget los te krijgen. Voor dit laatste werken de EU-verordening en de inzet van het Rijk niet erg mee, aangezien er geen extra budget is vrijgemaakt. Ook het gebrek aan communicatie en het lange wachten op duidelijkheid over verantwoordelijkheid helpen niet. Het is voor gemeenten nu zaak om bij de provincies aan te kloppen voor de hard nodige sturing en coördinatie - en wellicht ook wat extra budget. Gemeenten kunnen zelf aan de slag gaan met het in beeld brengen van welke invasieve exoten voorkomen op hun grondgebied en waar ze staan. Groenmedewerkers en vrijwilligers kunnen bij die inventarisatie een belangrijke rol spelen. ●

◀ De reuzenberenklauw.
▲ De Japanse duizendknoop: inzet van varkens kan effectief zijn om deze soort te beheersen.

BESTRIJDINGSMETHODEN JAPANSE DUIZENDKNOOP

De afgelopen jaren heeft Probos onderzoek gedaan naar verschillende methoden om de Japanse Duizendknoop te bestrijden. Dit is gedaan via meerjarige pilots waarbij per pilot een andere methode is gebruikt. Recent is het onderzoeksrapport verschenen met de uitkomsten. Hieruit blijkt dat er niet één wondermiddel bestaat en dat bestrijding altijd tijdrovend en duur is. Nieuwe methoden, zoals het gebruik van heet water, zijn niet meegenomen in de pilots, maar lijken in de praktijk wel effectief te zijn. Het onderzoek is te downloaden via probos.nl/rapporten-2017/1424-praktijkproef-bestrijding-duizendknoop.